

Ковальчук Захарій Володимирович
*здобувач другого магістерського рівня,
Київський національний університет
будівництва та архітектури*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-253-4-10>

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ СУСПІЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

З формального законодавчого погляду, чинну вітчизняну модель державно-церковних відносин визначають як автономну, сепараційну або ліберальну, що передбачає чітке відокремлення церкви від держави [5, с. 144]. Разом з тим, в Україні стихійно від самого початку незалежності держава та церква намагаються співпрацювати та втручатися у внутрішні справи одна одної, без уваги на принцип їх взаємного відокремлення [4, с. 166]. Зазначене зумовлює доцільність впровадження в Україні партнерської моделі державно-церковних відносин, в межах якої держава і церква як суспільні інститути є відокремленими один від одного в питаннях, що належать до їх виняткової компетенції, але спільно діють як рівноправні партнери для вирішення проблем українського суспільства [6, с. 352]. Фахівці розглядають таку модель як дієвий засіб подолання проявів релігійної нетолерантності й ворожості, міжконфесійних конфліктів, недовіри між державою та церквою [3, с. 152].

Для реального впровадження партнерської моделі існує потреба у прийнятті стратегії розвитку державно-церковних відносин в Україні, основою якої може стати відома Концепція державно-конфесійних відносин в Україні, прийнята у 2004 р. В. Бліхар виділяє низку положень, які мають враховуватися при виробленні даної стратегії, а саме, необхідність узгодження мети та інтересів суб'єктів-партнерів, усвідомлення державою важливості побудови внутрішньо-суспільних відносин на принципах, які укорінені у

національних духовних цінностях, непорушне дотримання прав кожної особистості та кожної суспільної групи на вільне віросповідання, розуміння та практична реалізація суспільної місії держави та церкви [1, с. 342, 347]. Держава має сприяти діяльності церков як важливих інститутів громадянського суспільства через створення правової бази та організаційних умов. Водночас, необхідний системний контроль за поширенням віросповідань, що потенційно можуть деструктивно впливати на суспільство [7, с. 195]. У свою чергу, церкви у взаємодії з державними структурами також повинні дотримуватися певних вимог, таких як ухилення від міжконфесійної боротьби, деполітизація, активне соціальне служіння, усунення елементів корисливості [2, с. 238].

У межах запропонованої партнерської моделі можна визначити такі основні напрями модернізації механізмів суспільної взаємодії держави та релігійних організацій в Україні:

- удосконалення підходів до вирішення проблем міжконфесійних відносин;
- подолання політизації релігійної сфери, зокрема, протидія патрунуванню певних церков владними структурами, насамперед регіональними;
- повноцінне запровадження та розвиток інституту капеланства у силових структурах держави шляхом законодавчого врегулювання цього інституту та його впровадження у всіх силових структурах держави;
- формування якісно нових державно-церковних відносин у сфері освіти, в тому числі, державне сприяння створенню системи закладів релігійної освіти, впровадження в загальноосвітніх школах предмету з основ християнської етики та історії християнства тощо;
- розвиток співпраці у інформаційній сфері, зокрема, створення спільних державно-церковних мас-медіа, насамперед, спеціального релігійного каналу;
- удосконалення механізмів взаємодії держави та церкви у соціальній сфері шляхом реалізації спільних проектів, запровадження податкових пільг для підприємницьких структур, які надають цим проектам фінансову підтримку;

– забезпечення дієвого співробітництва державних та церковних структур у сфері національної безпеки, зокрема, щодо протидії різноманітним деструктивним сектам, попередження сепаратизму на етнічному або релігійному ґрунті.

Список використаної літератури:

1. Бліхар В. С. Державно-церковні відносини як експлікація дихотомії влади та суспільства у європейській філософії: монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 516 с.

2. Дудка Л. О. Церква як соціальний інститут: досвід і виклики в контексті становлення громадянського суспільства. *Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. праць*. 2019. Вип. 15. С. 224–243.

3. Кобетяк А. Р. Імперативи толерантизації міжконфесійних відносин у сучасній Україні: дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.11. Житомир, 2015. 196 с.

4. Мелехова О. С. Європейські моделі державно-церковних відносин та їх адаптації в Україні: дис. ... канд. філос. наук: спец. 09.00.11. Київ, 2019. 210 с.

5. Мельникович М. С. Парадигма взаємодії релігії, права та держави на сучасному етапі українського державотворення: дис. ... докт. філософії: спец. 081. Івано-Франківськ, 2020. 202 с.

6. Палінчак М. М. Трансформація державно-церковних відносин у постсоціалістичних суспільствах (на прикладі країн Центрально-Східної Європи): дис. ... докт. політ. наук: спец. 23.00.02. Одеса, 2014. 414 с.

7. Шаправський С. А. Моделі державно-церковних відносин: європейський контекст. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія": Серія "Історичне релігієзнавство"*. 2015. Вип. 12. С. 183–198.